

NOVA GORICA • Končna je po več odpovedih tudi predstava 1982 zaživela pred občinstvom SNG Nova Gorica

Od vsake mone se lahko česa naučiš

Na svetovnem prvenstvu v nogometu zmagala Italija, razvijejo domači računalnik ZX Spectrum, pojavi se super modra krvava Luna, Pankrti so v Domu Svobode v Šentvidu odigrali legendarni koncert, v Novi Gorici so ustanovili skupino Avtomobili ... in Žiga se po letu 1973, ko je prečkal mejo na koncu Erjavčeve in z družino ostal v Italiji, prvič vrne k svojim v Novo Gorico, še vedno v strahu, da ga bodo priprli, ker se je izognil služenju vojaškega roka v Jugoslaviji. Tak je delček okvira predstave 1982.

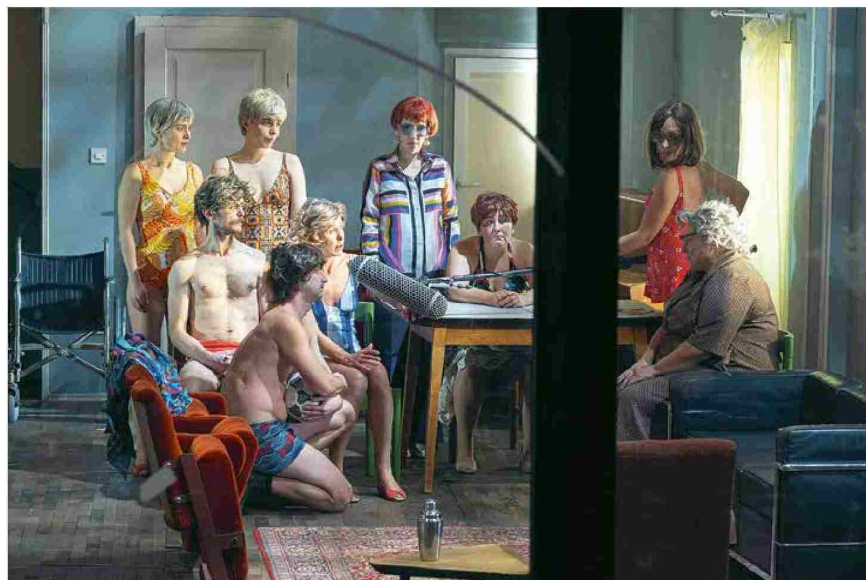
• MAJA PERTIČ GOMBAČ

Na 1982, enajsto, predzadnjo predstavo iz *Dodekalogije 1972-1983*, avtorskega dela režiserja **Tomija Janežiča** in največjega umetniškega projekta goriške čezmejne evropske prestolnice kulture, je bilo treba dolgo čakati, saj je po premieri konec novembra prav vse ponovitve in poskuse novih terminov pokosila bolezen v ansamblu. Tudi zato je bilo pričakovanje še toliko večje in zdaj že lahko mirno zapišemo: čakanje se je izplačalo. Pa čeprav v resnici ni nihče v to dvomil, saj se je 12-delna predstava, ki jo je mogoče zaužiti kot celoto ali zgolj posamezne samostojne dele, tako imenovana dokumentarna transgeneracijska fikcija, ki na svojstven način tematizira mejo in goriško čezmejno območje, vedno znova izkazala kot neprecenljivo doživetje.

Tkanje goriških zgodb od današnjih dni

Zgodba 1982 nadaljuje pripoved iz 1973, drugega dela *Dodekalogije*, ki je v celoti nastal v novogoriškem teatru, saj so svoje dele prispevali, na to velja spomniti, še gledališče iz ukrajinskega Ivano-Frankovskega, Madžarsko državno gledališče iz Temišvara, Novosadsko gledališče in Slovensko mladinsko gledališče. Osnovna zgodba novogoriške družine je nastala kot sestavljanica pripovedi, ki so jih

igralke in igralci nabrali pri svojih bližnjih, zlasti domačih in prijateljih, nato so jih sestavili v fikcijsko zgodbo, v kateri so zbrani tako resnični dogodki in dejstva kakor z umetniško svobodo preoblikovana vsebina, da bi celota lahko prepričljivo zaživela na odru. Tokrat se pripoved nadaljuje devet let po sprejemu tedaj 19-letnega Žige (**Žiga Udir**), njegove žene Arne (**Arna Hadžialjević**) in dojenčice Patrizie (**Patrizia Jurinčič Finžgar**), s katerega se niso več vrnili, saj so ostali v Italiji. No, Arna in Patrizia sta še kdaj obiskali tačo oz. nono Heleno (**Helena Peršuh**) in nočeta Matijo (**Matija Rupel**), a Žiga je mejo v Rožni Dolini šele leta 1982 prvič prečkal v smeri nekdanjega doma. Niti kot "povenen italijanski državljani" ni bil sproščen, med drugim si je živo predstavljal jugoslovanski vojaški zapor ... Seveda se razen njegovega "pljunka v vetrobranskem steklu" ni zgodilo nič pretresljivega. Nato se, kakor je občinstvo *Dodekalogije* že dobro navadilo, zgodi tkanje mreže zgodb, ki se razpirajo v preteklost, kjer znova srečamo tedaj že mrtvo Žigovo srčno prano nono Ano (**Ana Facchini**) ter nono in aleksandrino Marjuto (**Marjuta Slamič**), ki pomaga mladi družinici čez mejo, no, pravzaprav s svojjo "švicarsko penzijo" pomaga vsem. In prav nihče se ne brani. Tu sta še Žigova sestra Anuša (**Anuša Kodelja**), ki je v otroštvu zaradi nesreče med

V predstavi 1982, enajstem delu Dodekalogije 1972-1983, gledalce zgodba pripelja vse do današnjih dni.

igro postala gluha, in odštekana Arnina sestra Tamara (**Tamara Avguštin**, k.g.). Ta se po Arnini smrti - 1982 umreza tako Arna kakor Anuša - zbliža z Žigo in čez čas zaživi z njim in s Patrizio, ki vso predstavo igra v izvrstnem italijanskem tržaškem dialektu.

Dodekalogijo, ki svojo pot na odru konča že v novi državi, pravzaprav celo že v Evropski uniji, piše zdaj vsak sam. Tudi ko prehaja meje kulturnih ustanov v tej ali oni državi na koncu Erjavčeve.

Obnova skoraj petne predstave seveda ne bi imela nobenega smisla, a pomembno je poudariti, da se prepletanje in tkanje zgodb, ki so tako obmejne kakor človeško obče, znova spletajo tako, da nas spomni na nekatere že videne dele, ko Žiga, recimo, ob omembi Ar-

ninega ljubimca namigne, da "tisti, ki so bili na stadionu, vejo, o čem govorim", s čimer se naveže na 1976, v katerem je občinstvo, denimo, spoznalo tudi soseda, ki tokrat niti di družini posodi prikolico, da bi prvič obiskala "pravo morje". Igralci, ki včasih o svojem

zorišče (izvrstno delo **Bran-ka Hojnika**), ki smo ga lahko spremljali v večini doslejšnjih predstav na stranskem odru, zato se na neki način *Dodekalogija* še bolj posveti mediju gledališča, tudi postopkom, s katerimi so ustvarjalci uspeli zgraditi enoletno predstavo, po koncu katere - kakor je povedala ena od gledalk **Carlu Zorattiju**, ki je tokrat znova občinstvo nagovoril s platna - "se bomo gledalci počutili kot sirote".

Duhovita, ganljiva in grenka

V predstavi 1982, ki jo bodo še igrali v prihodnjih mesecih, solze znova vzbujajo tako humoristični trenutki huronskega smeja kakor tisti tragični in ganljivi. Med slednjimi posebej izstopa Anušina zgodba, razpeta med Gluhonemico in domom, strežnico, ki streže vsem, igralka izpiše mojstrsko, z milino in poglobljenim, spoštljivim razumevanjem oviranosti lika. Marjuta po drugi strani tragičnost aleksandrino, ki so jih nekateri imeli za vlačuge, kot močna ženska upodobi s humorističnim sarkazmom, skozi katerega pa pronicata grenkoba, spoznanje, da je bila "ena mona". Ampak, kakor zatrdi, "od vsake mone se lahko nekaj naučiš". Pa čeprav, dodajamo, iz napake v napako, kakor nas uči zgodovina.

Opravičilo

V članku o plesnem triptihu *Poetično telo*, naslovljenem *Je človek brez družbe le gola telo?*, ki je izšel v četrtek, 8. decembra, je avtorica napačno navedla ime oblikovalca luči, ki so pomembno sooblikovale vzdušje predstave. Vse čestitke za "pravo" svetlobo grede **Matjažu Bajcu** in ne **Gorazdu Prinčiču**, ki se je sicer na fotografiji ob priklopu pridružil ansamblu, a je v tretjem delu trilogije poskrbel za domiselno in za podčrtanje zgodbe učinkovito oblikovanje scenskih elementov in rekvizitov. Za napako se obema opravičujemo.

V SNG Nova Gorica bodo predstavo 1982 igrali še v naslednjih mesecih.